

και πὸ πολὺ ταιριάζει, καθὼς τὴν δημοσιεύεται, ἀπάνου σὲ ζήτημα ἀνόητα μεταποτισμένο, μὰ πάντα σημαντικώτατο. Νὰ τὸ γράμμα :

«Παρίσι, 24 τοῦ Γεναρίου, 1886

Κύριε,

Γνωρίζω καὶ ἀπὸ πολὺ καιρὸ τιμῶ, καθὼς τὰ εἶζον, τὰ ἐξαιρετὰ ποιήματα ποὺ δημοσιεύετε συχνὰ εἴτε στὴν «Ἐστία» εἴτε ἄλλου. Ἐῖσατε ἀπὸ ἐκείνους (ἀλλοίμονο! πόρα πολὺ λιγοστοὶ στὴν Ἑλλάδα εἶναι) ποὺ ταιριάζοντας τὸ παράδειγμα μὲ τὸ παράγγελμα δείχνουν πῶς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα εἶναι τὸ μόνον ὄργανο ποὺ πρέπει νὰ μεταχειρίζεται ἕνας ποιητὴς ποὺ ἀξίζει ποιητὴς νὰ λέγεται.

Πόσο θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐβλεπα γραμμένο ἀπὸ σὺ στὴν ἴδια τούτη γλῶσσα ἕνα ἔργο π ε ζ ὶ ! Ἔτσι καθὼς βαθειὰ γνωρίζετε καὶ καλὰ κατέχετε τὸ ἀσύνκοιτο αὐτὸ ἴδιωμα, θὰ μπορούσατε νὰ δείξετε, καλύτερ' ἀπὸ κάθε ἄλλον, πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ παραστήσει μὲ τὴ δημοτικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα τίς ἐψηλότατες ἰδέες. Ἐδῶ σ' ἐμᾶς γενικῶς πιστεύουν τὸ ἐναντίο. Κ' ἐγὼ φρονῶ ἀκράδαντα πῶς ὅ,τι ἐδῶ πιστεύουν εἶναι βαθειὰ πλάνη. Ὅ,τι γράφτηκε ὡς τὴν στὴν τεχνητὴ καὶ στὴν ἄσφυχη γλῶσσα τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν βιβλίων, εἶναι προωρισμένο νὰ χαθῆ σὲ μελλόμενον καιρὸ, ποὺ πῦλὸν δὲ θάδραγῃ νάδρα. Κι ἀπὸ τὸ θαλασσοχαμὸ αὐτό, ποὺ τὸν εἶχομαι μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, δὲ θὰ περιοισθῶναι παρὰ μονάχα ἔργα σὰν αὐτὰ ποὺ ἔχετε γράψει.

Ἔμαθα πῶς θὰ τυπώσετε σὲ τόμο τὰ ποιήματά σας. Σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ στείλετε μερικὰ ἀντίτυπα. Ἔχω σκοπὸ νὰ τὰ δώσω γιὰ ἐξήγηση τῶν μαθητῶν μου ποὺ ἀκοῦνε τὸ μάθημά μου τῆς νέας Ἑλληνικῆς στὴν Ἐθνικὴ Σχολὴ τῶν ζωντανῶν Ἀνατολικῶν γλωσσῶν.

Μὲ τὴ βαθύτατη ἐκτίμησίν μου
EMILE LEGRAND

×

Ὁ ποιητὴς ποὺ ἔλαβε τὸ γράμμα, ὅσο τιμητικὸ κι ἂν εἶτανε γιὰ τὸ ἔργο του, ὅμως τὸ ἤυρε κάπως ὑπερβολικὸ καὶ γιὰ κείνο καὶ γιὰ τὴν καθαρεύουσα, καὶ τὴ γνώμη του κάπως ἀπόλυτα ριγμένη. Καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἐπιστολογράφου, ποὺ τὸν παρκαίνουσε νὰ συνθέσῃ πεζογράφημα στὴ δημοτικὴ, τὸν τρώμαξε τόσο τοῦ φάνηκε τότε τολμηρὴ καὶ δυσκολοκατόρθωτη, ὅσο μεγαλύτερη καὶ ἂν εἶταν. Στὸ γὰλλο ἐπιστήμονα ἀποκρίθηκε ὁ ποιητὴς τραυλίζοντας κ' ἐξομολογούμενος

τὴν ἀδυναμία του νὰ πραγματοποιήσῃ τέτοιο πόθο. Ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε ἀδίκιο. Νέος εἶταν τότε, καὶ ποῦθενὰ δὲν εἶχε ἀκόμα στερεὰ πατήσει, κ' ἔφαχνε ἀκόμα γιὰ νὰ βρῆ τὸ δρόμο του. Τίποτε δὲν ἔρχεται οὐρανοκατέβητο, μηδὲ μὲ μίαν ξεφουτρώνει. Ὅλα γίνονται μὲ τὸν καιρὸ κι' ἀγάλια ἀγάλια καὶ μ' ὄλα τὰ ἐμπόδια μεγαλώνουν. Στὰ 1886 κανεὶς μας στὴν Ἀθήνα δὲ μπορούσε καθαρὰ νὰ φαντασθῆ πεζοῦ λόγου ζετούλιγμα στὴ δημοτικὴ. Ὅμως ὁ πόθος τοῦ Legrand δὲν ἀπόμεινε στὰ χαμένα. Ἔστερ' ἀπὸ δύο χρόνια, λαμπερὰ καὶ βροντερὰ τοῦ ἀποκρίθηκ' ἕνας ἄλλος ποιητὴς. Ἐκεῖνος ποὺ ἔγραψε τὸ «Ταξίδι».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Βλέπετε ἀφτὴ τὴ ζουγραφιά, εἶπε ὁ κ. Προστυχιδὴς ἐνθουσιασμένος, τὴ βλέπετε; Εἶναι ἀριστούργημα... τοῦ μεγάλου ζουγράφου Μεσσονιέ τὴν πλέρωσα ἑκατὸ χιλιάδες φράγκα...

— Μὰ μὲ τὴ χρυσὴ κορνίζα μαζί βέβαια, σὶδρ Προστυχιδῆ, ἀπάντησε ὁ φίλος κοιτάζοντας μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

Ἀπὸ τὴν Πόλη ἔρχουμαί
κι' ὡς τὴν κορφή κανέλλα,
ἀπ' τοῦ Δροσίνη ὑπερβολὴς
ὡς κρίση τοῦ Βικέλα.

ΠΟΥΛΑ Ο ΚΥΣΤΙΣ

— Βλέπετε ἐκεῖνον; ἐκεῖ τὸν ἀψηλό; Εἶναι μεσίτης μεγάλος... ἀπὸ τὸ Χρηματιστήριον.

— Κ' ἔχει χρήματα;
— Ναί, ἔχει... ἔχει τὰ δικά μου

Τελεφταῖα στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν, ἕνας Γάλλος ἐπιστήμονας ἀπόδειξε πῶς πολὺς καιρὸς χάνεται μὲ τὸ νὰ τυπώνονται τὰ βιβλία μὲ μαῦρα γράμματα ἀπάνου σ' ἄσπρο χαρτί, καὶ πῶς εἶναι πολὺ προτιμότερο νὰ τυπώνονται μ' ἄσπρα γράμματα ἀπάνου σὲ μαῦρο χαρτί.

— Πῶς τὸν ἀφίνουν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἀπὸ τὸ Φρενοκομεῖο, εἶναι μυστήριον.

— Λοιπὸν ἄς τὸν ὀνομάσωμε Μυστηριώτην.

— Μοῦ δίνεις, παρακαλῶ, λίγο καθάρσιο;

— Τὸ θέλετε σὲ στίχους ἢ σὲ πεζὸ;

— Μὰ... συνήθως τὸ παίρνω σὲ χάπια.

— Κατάλαβα. Ὅριστε ἕνα κουτάκι «Α.λ.γ.η». Ἐνα τὴν Πρωτὰ κ' ἕνα τὴν Ἐσπερινή.

— Ὁ καημένος! Πολὺ αὐστηρὴ ποινὴ ὅμως, γιὰ ἕνα τίποτε!

— Τί ἔκαμε;

— Ἐκαψε τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ συνάξῃ χρήματα ἀπὸ τὴν Ἀσφάλεια.

— Κ' ἡ ποινὴ;

— Νὰ διαβάξῃ ἕνα χρόνον τὰ ἄρθρα τοῦ Κουρούπη.

Χατζίδακις. Πῶς; Εἶπες πῶς μὲ νομίζεις συκοφάντη; Ὅμὰ μοῦ δώσης λόγο.

Πάλλης. Δὲ σοῦ μοιάζω νὰ λέω ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Δὲν εἶπα καθόλου πῶς σὲ νομίζω συκοφάντη. Εἶπα πῶς εἶσαι.

Ο ΡΕΦΕΝΕΣ

Ο ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΟΣ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΓΡΑΜΜΑ Γ'

Manchester, Φεβρουάριος τοῦ 1904.

Χάρη σὲ ἀνοιχτὸ ἐμπόριο (λένε κιόλας οἱ ἀντιπροστατευτικοὶ) ἡ Λόντρα ἔγινε τὸ τραπεζικὸ καὶ χρηματιστικὸ κέντρο τοῦ κόσμου. Στὴ μεγάλη τῆς εἰσαγωγῆς κ' ἐξαγωγῆς χρωστῆ ἡ Ἀγγλία τὴ σημαντικὴ προκοπὴ τῆς ναυτιλίας τῆς, ποὺ εἶται ἔγινε φτηνὴ κ' ὠφέλιμη. Ὁ Ἄγγλος εἶναι σήμερα ὁ μετακομιστὴς ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνοιχτὴ εἰσαγωγὴ ἔκαμε τὴν Ἀγγλία κέντρο ἀπ' ὅπου μοιράζονται ὄχι μονάχα δικά τῆς παρὰ καὶ ξένα προϊόντα.

Οἱ δασμοὶ θὰ προστατέψουν τὸν Ἄγγλο στὸν τόπο του, ὄχι ὅμως καὶ σὲ οὐδέτερες καὶ προστατευτικὲς ἀγορᾶς. Σ' αὐτὲς μάλιστα συναγωνίζεται καλλίτερα μὲ ἀνοιχτὸ ἐμπόριο, γιὰτί ἔτσι παράγει φτηνότερα ἐνῶ ἡ προστασία μεγαλώνοντας τὸ ἐξοδὸ τῆς παραγωγῆς θ' ἀνεβάσῃ τίς ἀγγλικὲς τιμὲς καὶ τ' ἀγγλικὸ ἐμπόριο θὰ ὑποφέρῃ. Ἐπειτα ἴσα ἴσα ἐκεῖ ποῦ οἱ προστατευτικοὶ δασμοὶ ζημιώνουν πῶς πολὺ τὴν ἀγγλικὴ ἐξαγωγὴ, δηλαδὴ στὴν Ἀμερικὴ, ἀκόμα καὶ βάζοντας δασμοὺς δὲ θὰ μωρέσῃ ἡ Ἀγγλία νὰ συναγωνίζεταί.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

„ΚΑΤΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΔΩΡΟΥΜΕΝΟΣ“

Εἶν' ἀπίστευτο τὸ νάρκωμα τοῦ μυαλοῦ καὶ δὲ χωραὶ στὸ νοῦ τὸ πνευματικὸ φλώωμα τῶ δασκάλου μας κ' εἶναι νὰ φριξῆ τινὰς μὲ τὸ σκοτάδι ποὺ ἔναι σωριασμένο μὲς' στὰ κεφαλάκια τους, ὅστερ' ἀπὸ τόσο φῶς ποὺ χύνει γύρω τους ἡ ἐπιστήμη στὰ γλωσσικὰ ζητήματα. Ἐπεσε τηλεφταῖα στὰ χέρια μου ἕνα βιβλιαράκι ἐνοῦς μεγαλοδιδασκάλου «λεξικὸν κτλ. Γ. Δ. Ζηκίδου». Νὰ θέλῃσι νὰ κρίνει κανεὶς σοβαρὰ τίτοιες κωμωδίες μολέθει τὴν τέχνη καὶ δείχνει ἀπλοκαρδίᾳ πιότερη ἀπ' ὅση χρειάζεται σὲ ἄνθρωπο τοῦ κοινοῦ νοῦ. Νὰ τίς ἀφίνει πάλ' ἔτσι, πλανέβουν τὸν ἄμαθο κόσμον. Κ' ἔχουμε τόσους Ρωμιοχάχηδες ποὺ τρελαίνονται γιὰ τὰ ἑλληνιστικὰ τοῦτα ἔχτράματα ἀνὰ ποιησώμεθα (σελ. προλόγου ε'), ἀναγκαιῶς ἔχει νὰ γίνηται (σ. π. ιστ'), ἀνὰ μεταχειρίζεται (σ. π. ιθ'), κτλ.— Ἄν ἀγαπᾶτε τὸ Θεὸ σας, τί γλῶσσα εἶναι τούτη!

Ἐπίγραμμα τῶ λοιπὸν, ἕνα γερὸν ἐπίγραμμα τοῦ δασκάλου τίποτ' ἄλλο. Πιάσ τον ἀπ' τὸ σβέρκο, τίναξ' τὸνα μὲ δύο νὰ δειξῆς νὰ πέσουν τὰ μπιχλιμπιδία του καὶ νὰ μείνῃ ὁ δάσκαλος ἴωτα μοναχῆ. Ἀφτὸ καὶ σῶνει.

Γιὰτί τὸ γράφει ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς ἀφτὸ τὸ λεξικό; Πρῶτα γιὰ νὰ δείξῃ λέει (σ. πρ. ζ') πῶς κ' οἱ καθηγητᾶδες τοῦ Πανεπιστημίου εἶν' ἀγράμματοι. Ἀμ' ἀφτὸ δὲ τὸ ξέρουμε ὅμως ὁ σκοπὸς του εἶναι καὶ πρακτικὸς, ὀνειρέβετ' ὁ ἄνθρωπος ἴσως καὶ τινάζουσε κανέναν ἀγράμματο καὶ βάλου ἀφτόνα, τὸ γραμματισμένο (;)— Ὅτὰ τὴ δοῦμε παρακάτω τὴ γραμματισμένην του. Δέφτερο γιὰ νὰ μᾶς δώτῃ ὕφος φιλολογικῆς γλώσσας. Νὰ καὶ τὸ δείγμα: «Παρ' ἡμῖν δ' οὐ μόνον ἡ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἐπιμέλεια διασύρεται μικροῦ λόγου ἀξία νομιζομένη, ἀλλὰ καὶ ὄλος ἀταλαίπωρος (!) πολλάκις καὶ εἰκατα (γιαῖ III) δημιουργία γίνεται νέων ὄρων, ἀναγκαίων ὄντων ἐν τῇ γλώσσῃ (τιμὴ στὰ μούσουδά σου)... εἶναι δ' οἱ νέοι οὗτοι ὄροι ἢ ὄλος ἀνελλήνιστοι παρὰ τοὺς κανόνες τῆς ἑλλ. γλώσσας δημιουργηθέντες ἢ ὄλος ξενισμοὶ (ὑπάρχουν καὶ ξενισμοὶ μὴ ὄλων;) ἐκ μεταφράσεων ὀνειῶν λέξεων εἰσφθαρνέντες, (βᾶί! βᾶί! βᾶί!)... Πάντα δὲ ταῦτα ἀναγκαιῶς ἔχει νὰ συμβαίνωσιν ἐν τῇ γλώσσῃ (μπαρέμ μὲ συμπάτιο ντὲ λὲς τζάνουμ λογιώτατο!) διότι παρ' ἡμῖν ἄνθρωποι πολλάκις σκαίονται τὸν νοῦν (Κύριε ἐλέησον!) τυγχάνοντες καὶ ἀπειροκαλώτατοι (Κύριε ἐλέησον!), ἀμέτοχοι δ'

ὄλων φιλολογικῶν (;) γνώσεων (τὴν βρίζοντες— ἄ pardon!) ὄντες (κ' ἐγὼ εἶπα: παραπάνου εἶπε τὴν χάνοντες, τώρα θὰ πει τὴν βρίζοντες) τρέπονται (δὲν ντρέπονται, ἀδελφέ!) ἐπὶ συγγραφᾶς καὶ θράσους ἀφορήτου ἐμφορηθέντες (Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον!) ἀποφαίνονται καὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος γνώμην ἄκαιρά τινὰ λέγοντες (νὰ ποῦ λέει τοῦ λόγου του τὰ ἐπίκαιρα)... καὶ δεινοῖς περιπίπτοντες ἀμαρτήμασι (ὁ Θεὸς νὰ τοὺς λυπηθεῖ καὶ νὰ τοὺς συχωρέσει) κατὰ πᾶσαν σχεδὸν περίοδον κτλ. (σελ. προλ. θ'—ια')

Αἱ ποιητᾶδες καὶ λογογράφοι! τί λέτε τοῦ λόγου σας γι' ἀφτὴ τὴ γλῶσσα; Ἀκολουθεῖτε λοιπὸν τίς συμβουλὲς τοῦ δασκάλου καὶ σερβίρετε ἔστους ἀναγνώστες σας ἀηδίες, ἄννα μὴ καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀκούσηθε φωνῆς τοῦ Βραχμάνου: σκασιότατοι τὸν νοῦν καὶ ἀπειροκαλώτατοι κτλ.» βλέπε πάρα πάνω τὸ ζομολογητᾶρι του καὶ διαβάστε το καὶ πείσετε σὲ τὸ ἥμαρτον νὰ σὲς χωρέσει μὴν τύχει καὶ κριματιστεῖ ἡ ψυχὴ σας; καὶ πᾶτε κατὰ κράτος κολασμένοι, κακομοῖρηδες.

Δάσκαλε, δάσκαλε! ἄκου νὰ σ' τὸ πῶ σοβαρὰ καὶ νιώσ' το καὶ σὺ, ἄς τὸ νιώσουν καὶ ὄλοι οἱ ὀμόμυαλοι σου! Βαρβαρισμοὶ καὶ σολοικισμοὶ εἶναι ἡ μαγιὰ τῆς καταρρέουσας ἢ νὰ γράφεις ρωμάϊκα, ποὺ τὸ γλωσσικὸ σου αἴστημα δὲ θὰ σ' ἀφίσει νὰ λαθῆσεις, μήτε στὴν κατασκευὴ τῶν καινούριων ὄρων, μήτε σὲ τὴν περιττὴν κα-

